

โครงการหลวง

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ประจำปี 2550

โครงการวิจัยที่ 3011-3627

เรื่อง : การศึกษาความเข้มข้นของแคลเซียม-โบรอนต่อการเกิดโรคปลายใบไหม้
ในผักกาดหอมหอ

: STUDY ON CONCENTRATE OF CALCIUM-BORON FOR
TIPBURN IN HEAD LETTUCE

ผู้ดำเนินงานวิจัย

1. นายประสิทธิ์ โนรี

2. นายบุญธรรม บุญเลา

3. นายจตุพร ปารมี

4. นายทนต์ศักดิ์ นอบน้อม

ได้รับทุนวิจัยสนับสนุนจากมูลนิธิโครงการหลวง

ปีงบประมาณ 2550

สารบัญ

สารบัญตาราง	ก
สารบัญภาพ	ข
บทคัดย่อ	ค
คำนำ	1
วัตถุประสงค์	1
เวลาและสถานที่ทดลอง	2
อุปกรณ์และวิธีดำเนินการ	2
ผลการทดลอง	4
- งานทดลองในฤดูแล้ง	4
- งานทดลองในฤดูฝน	10
สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ	18
เอกสารอ้างอิง	24

โครงการหลวง

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนใบต่อดัน และขนาดปัดโดยเฉลี่ยของฝักกาดหอมห่อ ที่ทดสอบ ณ ศูนย์ฯทุ่งหลวงในฤดูแล้ง	5
2	แสดงจำนวนใบต่อดัน และขนาดปัดโดยเฉลี่ยของฝักกาดหอมห่อ ที่ทดสอบ ณ ศูนย์ฯแม่แฮในฤดูแล้ง	6
3	แสดงผลผลิตฝักกาดหอมห่อ โดยเฉลี่ยที่ทดสอบ ณ ศูนย์ฯทุ่งหลวง และแม่แฮในฤดูแล้ง	9
4	แสดงจำนวนใบต่อดัน และขนาดปัดโดยเฉลี่ยของฝักกาดหอมห่อ ที่ทดสอบ ณ ศูนย์ฯทุ่งหลวงในฤดูฝน	11
5	แสดงจำนวนใบต่อดัน และขนาดปัดโดยเฉลี่ยของฝักกาดหอมห่อ ที่ทดสอบ ณ ศูนย์ฯแม่แฮในฤดูฝน	12
6	แสดงผลผลิตฝักกาดหอมห่อ โดยเฉลี่ยที่ทดสอบ ณ ศูนย์ฯทุ่งหลวง และแม่แฮในฤดูฝน	17
7	แสดงรายการวิเคราะห์ดินแปลงทดสอบที่ศูนย์ฯทุ่งหลวง และแม่แฮ	20
8	แสดงอุณหภูมิ และความชื้นสัมพัทธ์โดยเฉลี่ย รวมทั้งปริมาณฝน ในแต่ละเดือนที่ทำการทดลองที่ศูนย์ฯทุ่งหลวง และแม่แฮ	21

โครงการหลวง

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แสดงลักษณะที่กำลังเจริญเติบโตเต็มที่ของผักกาดหอมห่อพันธุ์ Fame	22
2 แสดงลักษณะหัวปลีของผักกาดหอมห่อพันธุ์ Fame	22
3 แสดงลักษณะที่กำลังเจริญเติบโตเต็มที่ของผักกาดหอมห่อพันธุ์ MJDK#1	23
4 แสดงลักษณะหัวปลีของผักกาดหอมห่อพันธุ์ MJDK#1	23

บทคัดย่อ

การศึกษาความเข้มข้นของแคลเซียม-โบรอนต่อการเกิดโรคปลายใบไหม้ในผักกาดหอมห่อ ดำเนินการในช่วงฤดูแล้ง (ก.พ.-พ.ค.50) และฤดูฝน (มิ.ย.-ก.ย.50) ณ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง และแม่แฮ โดยวางแผนการทดลองแบบ 2 X 4 Factorial in Randomized Completed Block Design มี 2 ปัจจัย ดังนี้ ปัจจัย A หมายถึงสายพันธุ์ผักกาดหอมห่อ 2 สายพันธุ์คือสายพันธุ์ Fame และ MJDK#1 ปัจจัย B หมายถึงระดับความเข้มข้นของการให้สารแคลเซียม-โบรอน 4 ระดับ คือ อัตรา 0, 10, 20, และ 30 CC/น้ำ 20 ลิตร โดยมี 8 treatment combinations และ 3 replications ผลการทดลองปรากฏว่าผักกาดหอมห่อทั้ง 2 สายพันธุ์ไม่แสดงอาการของโรคปลายใบไหม้ (tipburn) ในทั้ง 2 พื้นที่ และทั้ง 2 ฤดูกาล รวมทั้งด้านการเจริญเติบโตและผลผลิตก็ไม่แตกต่างกันทางสถิติ, แต่เมื่อพิจารณาจากข้อมูลแล้วพบว่าการทดสอบที่ศูนย์ทุ่งหลวง สายพันธุ์ Fame จะมีการเจริญเติบโต และให้ผลผลิตสูงกว่าสายพันธุ์ MJDK#1 โดยเฉพาะ treatment ที่มีการให้สารแคลเซียม-โบรอน ทั้ง 2 ฤดูกาล ส่วนการทดลองที่ศูนย์แม่แฮ กลับพบว่าสายพันธุ์ MJDK#1 มีการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตสูงกว่าสายพันธุ์ Fame โดยเฉพาะ treatment ที่ให้สารแคลเซียม-โบรอนทั้ง 2 ฤดูกาลเหมือนกัน

โครงการหลวง

คำนำ

ผักกาดหอมหัว (Head Lettuce, *Lactuca sativa* L.) เป็นพืชผักอยู่ในตระกูล Compositae เช่นเดียวกับผักตังโอ้, Artichoke, Chicory และ Endrive มีถิ่นกำเนิดดั้งเดิมอยู่ในทวีปยุโรปและบางสายพันธุ์มีถิ่นกำเนิดในทวีปเอเชียกลาง หรือเอเชียตะวันตก เป็นพืชที่ประชาชนชาวยุโรป และอเมริกันนิยมบริโภคกันมากเพราะใบห่อหุ้มมีลักษณะหนา เนื้อใบอ่อนนุ่ม เป็นมัน เปราะ และหักง่าย รวมทั้งมีสาร Lactucopirin อยู่ ซึ่งทำให้มีรสขมนิดๆ แมลงศัตรูไม่ค่อยชอบ (อุทธร, 2540) ปัจจุบันผู้บริโภคใบห่อหุ้มเรานิยมรับประทานกันมากขึ้น ประกอบกับมีนักท่องเที่ยวชาวยุโรปและอเมริกันมาเที่ยวกันมาก จึงมีความต้องการผักกาดหอมหัวเพิ่มขึ้น หน่วยงานต่างๆ ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรปลูกเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเกษตรกรที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่มีอากาศหนาวเย็น อย่างภูมิดำ เนื่องจากสามารถปลูกผักกาดหอมหัวได้ดี ส่วนใหญ่ก็เป็นเกษตรกรในภาคเหนือตอนบน และภาคใต้ตอนบน ฤดูหนาวเท่านั้น ทำให้ผลผลิตยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด (นิพนธ์, 2543) ดังนั้นมูลนิธิโครงการหลวงจึงส่งเสริมให้เกษตรกรบนพื้นที่สูงผลิตผักกาดหอมหัวนอกฤดูหนาว โดยเฉพาะฤดูฝนและฤดูร้อน แต่ก็มีปัญหาการเกิดโรคปลายนใบใหม่ (tipburn) ทำให้ผักกาดหอมหัวไม่มีคุณภาพ ตลาดและผู้บริโภคไม่ต้องการ ดังนั้นจึงทำการศึกษาดังนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดโรคปลายนใบใหม่กับผักกาดหอมหัวที่ปลูกนอกฤดูหนาว เพื่อสามารถผลิตผักกาดหอมหัวให้มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของตลาด และผู้บริโภค

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบอัตราความเข้มข้นที่เหมาะสมของแคลเซียม-โบรอน ต่อการเกิดโรคปลายนใบใหม่ รวมทั้งต่อการเจริญเติบโต และผลผลิตของผักกาดหอมหัว
2. เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและแนะนำเกษตรกรต่อไป

เวลาและสถานที่ทดลอง

เวลา : ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2549 – กันยายน 2550

สถานที่ : 1. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอ่างทอง ต.แม่วีน อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่
(ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 960 เมตร)
2. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ ต.แม่นาจร อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
(ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 1,200 เมตร)

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการ

อุปกรณ์ดำเนินการ มีดังนี้

1. เมล็ดพันธุ์ผักกาดหอมห่อ 2 สายพันธุ์ คือ พันธุ์ Fame และ MJDK#1
2. สารเคลือบเมล็ด - โบรอน
3. ปุ๋ยคอก และปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15, 46-0-0 และ 13-13-21
4. อุปกรณ์การเกษตรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษา และเก็บเกี่ยว
5. อุปกรณ์ดำเนินการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ผลทางทดลอง

วิธีดำเนินการทดลอง มีดังนี้

1. การวางแผนการทดลอง วางแผนการทดลองแบบ 2x4 Factorial in Randomized Completed Blocks Design (RCBD) จำนวน 3 replications ประกอบด้วย 2 ปัจจัย ดังนี้

ปัจจัย A หมายถึงพันธุ์ผักกาดหอมห่อ มี 2 พันธุ์ ดังนี้

A_0 = พันธุ์ Fame

A_1 = พันธุ์ MJDK#1

- ปัจจัย B หมายถึง การให้สารเคลือบเมล็ด - โบรอน มี 4 ระดับดังนี้

B_0 = ไม่ให้สาร (Control)

B_1 = ให้สาร 20 CC/น้ำ 20 ลิตร

B_2 = ให้สาร 40 CC/น้ำ 20 ลิตร

B_3 = ให้สาร 60 CC/น้ำ 20 ลิตร

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ปัจจัย (Interaction)

ประกอบด้วย 8 treatment

combinations ดังนี้

A_0B_0 = ผักกาดหอมห่อพันธุ์ Fame และไม่พ่นสาร

A_0B_1 = ผักกาดหอมห่อพันธุ์ Fame และพ่นสาร 20 CC/น้ำ 20 ลิตร

A_0B_2 = ผักกาดหอมห่อพันธุ์ Fame และพ่นสาร 40 CC/น้ำ 20 ลิตร

A_0B_3 = ผักกาดหอมห่อพันธุ์ Fame และพ่นสาร 60 CC/น้ำ 20 ลิตร

A_1B_0 = ผักกาดหอมห่อพันธุ์ MJDK#1 และไม่พ่นสาร

A_1B_1 = ผักกาดหอมห่อพันธุ์ MJDK#1 และพ่นสาร 20 CC/น้ำ 20 ลิตร

A_1B_2 = ผักกาดหอมห่อพันธุ์ MJDK#1 และพ่นสาร 40 CC/น้ำ 20 ลิตร

A_1B_3 = ผักกาดหอมห่อพันธุ์ MJDK#1 และพ่นสาร 60 CC/น้ำ 20 ลิตร

ดำเนินการจัดแต่ละ treatment combinations ลงในแต่ละ replications โดยการสุ่ม (random)

2. การเตรียมแปลงปลูก โดยการไถระดับดิน 7 วัน และไถพรวน ยกแปลงขนาด กว้าง 1 ม. ยาว 5 ม. เว้นระยะห่างระหว่างแปลง 50 ซม. จำนวน 24 แปลง ใส่ปุ๋ยคอกอัตรา 1,600 กก./ไร่ ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 50 กก./ไร่ และคลุมเคล้าให้เข้ากัน ขุดหลุมปลูก ระยะ 30X30 ซม. จำนวน 3 แถวๆ ละ 16 หลุมรวม 48 หลุมต่อแปลง

3. การเพาะเมล็ดและย้ายกล้าปลูก เพาะเมล็ดผักกาดหอมห่อสายพันธุ์ละ 6 ถาดรวม 12 ถาด เมื่อต้นกล้ามีอายุ 25 วันจึงย้ายปลูกตามแผนการทดลอง

4. การดูแลรักษา โดยการให้น้ำด้วยระบบพ่นฝอย (Sprinkle) ทุกวันๆ ละ 1 ซม. ระยะหลังพิจารณาตามความชื้น ย้ายปลูกหลังจากย้ายปลูก 7 วัน การใส่ปุ๋ยหลังย้ายปลูก 2 ครั้งๆ แรกเมื่ออายุ 14 วันหลังย้ายปลูก โดยใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ผสม 46-0-0 อัตราส่วน 1:1 อัตรา 30 กก./ไร่ ครั้งที่ 2 ใส่ปุ๋ยสูตร 15-13-21 อัตรา 50 กก./ไร่ เมื่ออายุ 30 วันหลังย้ายปลูก การพ่นพินดอลและกำจัดวัชพืชกระทำพร้อมกับการใส่ปุ๋ยหลังย้ายปลูก 2 ครั้ง การพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ใช้ Dithane M-45 และ Lorsban พ่นอัตรา 20 กรัม/น้ำ 20 ลิตร จำนวน 2 ครั้ง เมื่ออายุ 30 และ 40 วัน หลังย้ายปลูก

5. การพ่นสารเคมีกำจัดแมลง โดยทำการพ่นทุก 7 วันหลังย้ายปลูก รวม 4 ครั้งเมื่อมี อายุ 7,14,28 และ 35 วันหลังย้ายปลูก อัตราตามที่กำหนดในแต่ละ treatment combinations

6. การเก็บเกี่ยว พิจารณาตามความแน่นของปลี เก็บเกี่ยวเมื่ออายุ 45-50 วันหลัง ย้ายปลูก

7. การบันทึกข้อมูล ได้แก่ วันเพาะเมล็ด ย้ายปลูก และเก็บเกี่ยว จำนวนใบที่เข้า ปลีและไม่เข้าปลีต่อต้น ขนาดปลี (กว้างและยาว) น้ำหนักก่อนและหลังการตัดแต่ง และอัตราการเกิดโรคปลายใบไหม้ (ถ้ามี)

ผลการทดลอง

1. การทดลองในฤดูแล้ง (เดือนกุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2550)

1.1 จำนวนใบต่อต้น

จากการทดสอบพันธุ์เมื่อทดลองร่วมกับการพ่นสารแคลเซียมโบรอนที่ระดับความเข้มข้นต่างกัน 2 พื้นที่ พบว่าพันธุ์ผลต่อจำนวนใบที่ไม่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยเพราะไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 1 และ 2) ที่ศูนย์ทุ่งหลวง เมื่อพิจารณาในกลุ่มสายพันธุ์ที่นำมาทดสอบ พบว่าพันธุ์ Fame ให้จำนวนใบที่ไม่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงกว่าพันธุ์ MJDK#1 เท่ากับ 7.74 และ 7.53 ใบต่อต้นตามลำดับ เมื่อพิจารณาเฉพาะระดับความเข้มข้นของสารแคลเซียม-โบรอนแล้ว พบว่าการพ่นสารอัตรา 20 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้จำนวนใบที่ไม่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 7.91 ใบต่อต้น รองลงมาคือการให้สารอัตรา 30, 10 และ 0 CC/น้ำ 20 ลิตร หากพิจารณาถึงการมีอิทธิพลร่วมกัน (Interaction) พบว่าผักกาดหอมที่พันธุ์ Fame ที่ได้รับการพ่นสารแคลเซียม-โบรอนอัตรา 30 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้จำนวนใบที่ไม่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 8.33 ใบต่อต้น รองลงมาคือพันธุ์ Fame ที่ได้รับการพ่นสาร 20 CC/น้ำ 20 ลิตร โดยมีพันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับการพ่นสาร 30 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้จำนวนใบที่ไม่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 7.12 ใบต่อต้น ส่วนที่ศูนย์แสงตะวัน ในส่วนกลุ่มสายพันธุ์ พบว่าพันธุ์ MJDK#1 ให้จำนวนใบที่ไม่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงกว่าพันธุ์ Fame เท่ากับ 8.71 และ 8.62 ใบต่อต้นตามลำดับ ส่วนกลุ่มการพ่นสารแคลเซียม-โบรอนที่พ่น 0 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้จำนวนใบที่ไม่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 9.06 ใบต่อต้น รองลงมาคือการพ่นสารอัตรา 30, 10 และ 20 CC/น้ำ 20 ลิตร เมื่อพิจารณาถึงการมีอิทธิพลร่วมกัน (Interaction) พบว่าพันธุ์ Fame ที่ได้รับการพ่นสารแคลเซียม-โบรอนอัตรา 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้จำนวนใบที่ไม่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 9.17 ใบต่อต้น รองลงมาคือพันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับสารอัตรา 0 และ 30 CC/น้ำ 20 ลิตร โดยมีพันธุ์ Fame ที่ได้รับสารอัตรา 20 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้จำนวนใบที่ไม่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 8.10 ใบต่อต้น

สำหรับจำนวนใบที่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยนั้น การทดสอบที่ศูนย์ทุ่งหลวง ในกลุ่มสายพันธุ์ปรากฏว่าพันธุ์ Fame ให้จำนวนใบที่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงกว่าพันธุ์ MJDK#1 เท่ากับ 20.29 และ 19.14 ใบต่อต้นตามลำดับ ในส่วนของกลุ่มการพ่นสารแคลเซียม-โบรอนระดับต่างๆ พบว่าการพ่นสารอัตรา 20 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้จำนวนใบที่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 20.12 ใบต่อต้น รองลงมาคือการพ่นสารอัตรา 0, 10 และ 30 CC/น้ำ 20 ลิตร เมื่อ

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนใบต่อดัน และขนาดปลีโดยเฉลี่ยของผักกาดหอมห่อที่ทดสอบ
ณ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวงในช่วงฤดูแล้ง

สิ่งทดลอง	จำนวนใบต่อดัน			ขนาดของปลี	
	ไม่เข้าปลี	เข้าปลี	รวม	กว้าง	ยาว
A ₀	7.74	20.29	28.03	10.54	12.98
A ₁	7.53	19.14	26.67	10.79	13.22
ผลต่าง	ns	ns	-	ns	ns
% CV	16.15	7.48	-	9.28	6.25
B ₀	7.32	19.84	27.16	10.95	13.19
B ₁	7.58	19.53	27.11	10.85	12.82
B ₂	7.91	20.12	28.03	10.42	13.07
B ₃	7.72	19.18	26.90	10.39	13.31
ผลต่าง	ns	ns	-	ns	ns
% CV	16.15	7.48	-	9.28	6.25
A ₀ B ₀	7.08	20.25	27.33	11.09	13.26
A ₀ B ₁	7.43	20.26	27.69	9.72	12.29
A ₀ B ₂	8.10	20.72	28.82	10.65	12.98
A ₀ B ₃	8.33	19.95	28.28	10.70	13.30
A ₁ B ₀	7.56	19.43	26.99	10.90	13.03
A ₁ B ₁	7.72	18.81	26.53	11.17	13.35
A ₁ B ₂	7.72	19.52	27.24	11.05	13.16
A ₁ B ₃	7.71	18.82	25.94	10.09	13.33
ผลต่าง	ns	ns	-	ns	ns
% CV	16.15	7.48	-	9.28	6.25

หมายเหตุ : ns = ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนใบต่อดัน และขนาดปลีโดยเฉลี่ยของผักกาดหอมห่อที่ทดสอบ
ณ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮในช่วงฤดูแล้ง

สิ่งทดลอง	จำนวนใบต่อดัน			ขนาดของปลี	
	ไม่เข้าปลี	เข้าปลี	รวม	กว้าง	ยาว
A ₀	8.62	19.20	27.64	12.38	14.71
A ₁	8.71	18.85	27.56	12.78	14.97
ผลต่าง	ns	ns	-	ns	ns
% CV	18.17	12.51	-	5.91	5.86
B ₀	9.06	18.75	27.81	12.39	14.75
B ₁	8.56	19.46	28.02	11.97 ^b	14.19
B ₂	8.36	19.70	28.11	13.36 ^a	15.18
B ₃	8.67	17.80	26.47	12.62 ^{ab}	15.25
ผลต่าง	ns	ns	-	*	ns
% CV	18.17	12.51	-	5.91	5.85
A ₀ B ₀	9.00	20.00	29.00	12.10	14.70
A ₀ B ₁	9.17	18.33	27.50	11.65	13.68
A ₀ B ₂	8.10	19.26	27.36	13.50	15.03
A ₀ B ₃	8.22	18.30	26.52	12.30	15.44
A ₁ B ₀	9.13	17.50	26.63	12.68	14.81
A ₁ B ₁	7.97	20.60	28.57	12.30	14.70
A ₁ B ₂	8.63	20.23	28.86	13.23	15.33
A ₁ B ₃	9.13	17.10	26.23	12.93	15.07
ผลต่าง	ns	ns	-	ns	ns
% CV	18.17	12.51	-	5.91	5.85

หมายเหตุ : ns = ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

* = แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พิจารณาถึงการมีอิทธิพลร่วมกัน (Interaction) พบว่าพันธุ์ Fame ที่ได้รับการพ่นสารอัตรา 20 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้จำนวนใบที่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 20.72 ใบต่อต้น รองลงมาคือพันธุ์ Fame ที่ได้รับการพ่นสารอัตรา 10 และ 30 CC/น้ำ 20 ลิตร โดยมีพันธุ์ MJDK#1 ให้จำนวนใบที่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 18.81 ใบต่อต้น ส่วนที่ศูนย์แม่แฮ

เมื่อพิจารณาในภาพรวมเกี่ยวกับจำนวนใบทั้งหมดต่อต้นโดยเฉลี่ยแล้วการทดสอบที่ศูนย์ฯทุ่งหลวงในกลุ่มสายพันธุ์นั้น พันธุ์ Fame ให้จำนวนใบรวมทั้งหมดต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงกว่าพันธุ์ MJDK#1 เท่ากับ 28.03 และ 26.67 ใบต่อต้น หากพิจารณาในกลุ่มการพ่นสารเคลือบ-ไบรอนอัตราต่างๆ กันแล้วพบว่าอัตราการพ่นสารอัตรา 20 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้จำนวนใบรวมทั้งหมดต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 28.03 ใบต่อต้น รองลงมาคือ การพ่นสารอัตรา 0, 10 และ 30 CC/น้ำ 20 ลิตร ในด้านการมีอิทธิพลร่วมกัน (Interaction) นั้น พบว่าพันธุ์ Fame ที่ได้รับการพ่นสารอัตรา 20 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้จำนวนใบต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 28.82 ใบต่อต้น รองลงมาคือพันธุ์ Fame ที่ได้รับการพ่นสารอัตรา 30 CC/น้ำ 20 ลิตร โดยมีพันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับการพ่นสารอัตรา 30 CC/น้ำ 20 ลิตร ส่วนการทดสอบที่ศูนย์แม่แฮ

1.2 ขนาดปลี

จากการนำผักเพนตอ 2 สายพันธุ์ มาทดสอบร่วมกับสารเคลือบ-ไบรอนในระดับความเข้มข้นต่างๆ กันนั้น เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มสายพันธุ์ ปรากฏว่าไม่มีผลต่อความกว้างของปลีโดยเฉลี่ย เพราะไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติทั้ง 2 พื้นที่ (ตารางที่ 1 และ 2) โดยมีพันธุ์ MJDK#1 ให้ความกว้างของใบโดยเฉลี่ยสูงกว่าทั้ง 2 พื้นที่ ที่ศูนย์ฯทุ่งหลวงเท่ากับ 10.79 ซม. และศูนย์แม่แฮเท่ากับ 12.78 ซม. ส่วนพันธุ์ Fame ให้ความกว้างของใบโดยเฉลี่ยเท่ากับ 10.54 และ 12.38 ซม. ตามลำดับ ถ้าพิจารณาถึงระดับความเข้มข้นของสารเคลือบ-ไบรอนแล้ว ที่ศูนย์ฯทุ่งหลวงพบว่าไม่แตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 1) แต่ที่ศูนย์แม่แฮพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 2) โดยการพ่นสารอัตรา 20 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ความกว้างโดยเฉลี่ยของใบสูงสุดเท่ากับ 13.36 ซม. รองลงมาคืออัตราการพ่นสารที่อัตรา 30 CC/น้ำ 20 ลิตร ซึ่งไม่แตกต่างกันทางสถิติ โดยการพ่นสารที่อัตรา 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ความกว้างโดยเฉลี่ยของใบต่ำสุดเท่ากับ 11.97 ซม. หากพิจารณาถึงอิทธิพลร่วมกัน (Interaction) แล้วพบว่าไม่มีผลเพราะไม่แตกต่างกันทางสถิติทั้ง 2 แห่ง (ตารางที่ 1 และ 2) ที่ศูนย์ฯทุ่งหลวงพันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับการพ่นสารอัตรา 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ขนาดความกว้างของใบโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 11.17 ซม. รองลงมาคือ พันธุ์ Fame ที่ไม่ได้รับการพ่นสาร โดยมีพันธุ์ Fame ที่ได้รับการพ่นสารอัตรา 30 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ความกว้างของใบโดยเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 10.09 ซม.

ส่วนที่ศูนย์แม่แฮนั้น พันธุ์ Fame ที่ได้รับการพันสาร อัตรา 20 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ความกว้างของใบโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 13.50 ซม. รองลงมาคือพันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับการพันสารอัตรา 20 CC/น้ำ 20 ลิตร ส่วนพันธุ์ Fame ที่ได้รับการพันสารอัตรา 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ความกว้างใบโดยเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 11.65 ซม.

ส่วนด้านความยาวของปลีโดยเฉลี่ยนั้น พบว่าการใช้แคลเซียม-โบรอนในระดับต่างๆ ไม่มีผลต่อความยาวของปลีโดยเฉลี่ยของปลีทั้ง 2 พื้นที่ (ตารางที่ 1 และ 2) เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มสายพันธุ์แล้วพันธุ์ MJDK#1 ให้ความยาวของปลีโดยเฉลี่ยสูงสุดทั้งศูนย์ทุ่งหลวงและศูนย์แม่แฮ เท่ากับ 13.22 และ 14.97 ซม. ตามลำดับ ส่วนกลุ่มการใช้สารแคลเซียม-โบรอนนั้น ปรากฏว่าการใช้สารดังกล่าวอัตรา 30 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ความยาวของปลีโดยเฉลี่ยสูงสุดทั้งที่ศูนย์ทุ่งหลวงและแม่แฮ เท่ากับ 13.31 และ 15.25 ซม. ตามลำดับ รองลงมาปรากฏว่าที่ศูนย์ทุ่งหลวงคือการไม่ใส่สารดังกล่าว ส่วนศูนย์แม่แฮคือการใส่สาร 20 CC/น้ำ 20 ลิตร พิจารณาด้านการมีอิทธิพลร่วมกัน (Interaction) ที่ศูนย์ทุ่งหลวงพันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับสารอัตรา 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ความยาวของปลีโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 13.35 ซม. รองลงมาคือพันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับสาร 30 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 13.33 ซม. โดยมีพันธุ์ Fame ที่ได้รับสาร 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ความยาวของปลีโดยเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 12.29 ซม. ส่วนที่ศูนย์แม่แฮนั้น ปรากฏว่าพันธุ์ Fame ที่ได้รับสาร 30 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ความยาวของปลีโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 15.44 ซม. รองลงมาคือพันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับสาร 20 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 15.33 ซม. โดยมีพันธุ์ Fame ที่ได้รับสาร 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ความยาวของปลีโดยเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 13.68 ซม.

1.3 ผลผลิต

ในการนำผักกาดหอมห่อ 2 สายพันธุ์มาทดสอบ โดยการพันสารแคลเซียม-โบรอนอัตราต่างๆ กันนั้น เมื่อพิจารณาด้านผลผลิตทั้งก่อนและหลังตัดแต่ง ปรากฏว่าไม่มีผลเพราะไม่แตกต่างกันทางสถิติทั้ง 2 พื้นที่ (ตารางที่ 3) ที่ศูนย์ทุ่งหลวง เมื่อพิจารณากลุ่มสายพันธุ์นั้น ปรากฏว่าพันธุ์ Fame ให้ผลผลิตทั้งก่อนและหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 204.40 และ 151.60 กรัม/ต้น หรือ 3,350 และ 2,473.60 กก./ไร่ ที่ศูนย์แม่แฮพันธุ์ MJDK#1 ให้ผลผลิตทั้งก่อนและหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 527.13 และ 284.33 กรัม/ต้น หรือ 8,434.08 และ 4,550.88 กก./ไร่ ด้านกลุ่มการใช้สารฯ พบว่าการใช้สารอัตรา 20 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ผลผลิตโดยเฉลี่ยสูงสุดทั้งก่อนและหลังตัดแต่งในทั้ง 2 พื้นที่ ที่ศูนย์ทุ่งหลวงเท่ากับ 216.86 และ 151.57 กรัม/ต้น หรือ 3,469.76 และ 2,425.12 กก./ไร่ ที่ศูนย์แม่แฮ เท่ากับ 514.38 และ

ตารางที่ 3 แสดงผลผลิตผักกาดหอมห่อโดยเฉลี่ยที่ทดสอบ ณ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง
ทุ่งหลวงและแม่แฮในช่วงฤดูแล้ง

สิ่งทดลอง	ศูนย์ฯทุ่งหลวง				ศูนย์ฯแม่แฮ			
	ก่อนตัดแต่ง		หลังตัดแต่ง		ก่อนตัดแต่ง		หลังตัดแต่ง	
	ก/ตัน	กก./ไร่	ก/ตัน	กก./ไร่	ก/ตัน	กก./ไร่	ก/ตัน	กก./ไร่
A ₀	209.40	3,350.40	154.60	2,473.60	473.85	7,581.60	261.41	4,182.56
A ₁	185.28	2,964.48	137.52	2,200.32	527.13	8,434.08	284.33	4,550.88
ผลต่าง	ns	-	ns	-	ns	-	ns	-
%CV	21.18	-	20.18	-	17.22	-	24.07	-
B ₀	201.01	3,216.16	137.16	2,194.56	488.48	7,815.68	262.98	4,207.68
B ₁	157.72	2,523.52	151.54	2,424.64	511.62	8,185.92	278.33	4,453.28
B ₂	216.86	3,469.76	151.57	2,425.12	514.38	8,230.08	298.47	4,775.52
B ₃	213.76	3,420.16	143.96	2,303.36	487.47	7,799.52	251.68	4,026.88
ผลต่าง	ns	-	ns	-	ns	-	ns	-
%CV	21.18	-	20.18	-	17.22	-	24.07	-
A ₀ B ₀	199.69	3,195.04	138.99	2,219.84	491.90	7,870.40	274.83	4,397.28
A ₀ B ₁	197.47	3,159.52	133.74	2,139.84	481.93	7,710.88	247.20	3,955.20
A ₀ B ₂	223.42	3,574.72	160.67	2,570.72	466.77	7,468.32	283.63	4,538.08
A ₀ B ₃	217.00	3,472.00	145.00	2,320.00	454.80	7,276.80	239.97	3,839.52
A ₁ B ₀	202.33	3,237.28	135.33	2,165.28	485.07	7,761.12	251.13	4,018.08
A ₁ B ₁	187.97	3,007.52	129.35	2,069.60	541.30	8,660.80	309.47	4,951.52
A ₁ B ₂	210.29	3,364.64	142.47	2,279.52	562.00	8,992.00	313.30	5,012.80
A ₁ B ₃	210.52	3,368.32	142.91	2,286.56	520.13	8,322.08	263.40	4,214.4
ผลต่าง	ns	-	ns	-	ns	-	ns	-
%CV	21.18	-	20.18	-	17.22	-	24.07	-

หมายเหตุ : ns = ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

298.47 กรัม/ตัน หรือ 8,230.08 และ 4,775.52 กก./ไร่ รองลงมาที่ศูนย์ฯทุ่งหลวงคือการใช้สาร อัตรา 30 CC/น้ำ 20 ลิตร ที่ศูนย์แม่แฮคือการใช้สารอัตรา 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ส่วนที่ให้ผลผลิตทั้งก่อนและหลังโดยเฉลี่ยต่ำสุดที่ศูนย์ฯทุ่งหลวงคือการใช้สารที่ไม่ใส่สาร และที่ศูนย์แม่แฮคือการใช้สารที่ 30 CC/น้ำ 20 ลิตร เมื่อพิจารณาถึงด้านความสัมพันธ์ร่วม (Interaction) ระหว่างสายพันธุ์กับระดับความเข้มข้นของสาร พบว่าที่ศูนย์ฯทุ่งหลวง พันธุ์ Fame ที่ได้รับสารอัตรา 20 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ผลผลิตโดยเฉลี่ยก่อนตัดแต่งสูงสุดเท่ากับ 223.42 กรัม/ตัน หรือ 3,574.72 กก./ไร่ รองลงมาคือพันธุ์ Fame ได้รับสารอัตรา 30 CC/น้ำ 20 ลิตร และต่ำสุดคือพันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับสาร 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ส่วนผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยปรากฏว่าพันธุ์ Fame ที่ได้รับสาร 10 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 175.74 กรัม/ตัน หรือ 2,779.84 กก./ไร่ รองลงมาคือพันธุ์ Fame ที่ได้รับสาร 20 CC/น้ำ 20 ลิตร และต่ำสุดคือพันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับสาร 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ที่ศูนย์แม่แฮ พบว่าพันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับสารอัตรา 20 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ผลผลิตทั้งก่อนและหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 562.00 และ 313.30 กรัม/ตัน หรือ 8,992.00 และ 5,012.80 กก./ไร่ รองลงมาคือพันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับสารอัตรา 10 และ 30 CC/น้ำ 20 ลิตร และต่ำสุดคือพันธุ์ Fame ที่ได้รับสาร 30 CC/น้ำ 20 ลิตร

2. การทดลองในฤดูฝน (เดือนมิถุนายน ถึงธันวาคม 2556)

2.1 จำนวนใบต่อต้น

ในการนำอัตราความหน่อ 2 สายพันธุ์ มาปลูกทดสอบ โดยมีการพ่นสารแคลเซียม-โบรอนในอัตราความเข้มข้นต่างกันในฤดูฝน ณ พื้นที่ของศูนย์ฯทุ่งหลวงและแม่แฮนั้น เมื่อพิจารณาจำนวนใบที่ไม่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยแล้วพบว่าไม่แตกต่างกันทางสถิติ ทั้ง 2 พื้นที่ (ตารางที่ 4 และ 5) ในกลุ่มสายพันธุ์พบว่าที่ศูนย์ฯทุ่งหลวง พันธุ์ Fame ให้จำนวนใบที่ไม่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงกว่าพันธุ์ MJDK#1 เท่ากับ 21.80 และ 20.40 ใบต่อต้นตามลำดับ ส่วนที่ศูนย์แม่แฮ พันธุ์ MJDK# 1 ให้จำนวนใบที่ไม่เข้าปลีต่อต้น โดยเฉลี่ยสูงกว่าพันธุ์ Fame เท่ากับ 20.41 และ 19.42 ใบต่อต้นตามลำดับ เมื่อพิจารณาในกลุ่มการให้สารแคลเซียม-โบรอนแล้ว พบว่าที่ศูนย์ฯทุ่งหลวงการไม่ให้สารจะทำให้จำนวนใบที่ไม่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 23.27 ใบต่อต้น รองลงมาคือการใช้สารอัตรา 30 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 22.10 ใบต่อต้น และต่ำสุดคือการใช้สารอัตรา 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ส่วนที่ศูนย์แม่แฮพบว่าการใช้สารอัตรา 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้จำนวนใบที่ไม่เข้าปลีต่อต้นสูงสุดเท่ากับ 21.57 ใบต่อต้น รองลงมาคือการใช้สารอัตรา 30 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 20.82 ใบต่อต้น และต่ำสุดคือการใช้สารอัตรา 20 CC/น้ำ 20 ลิตร

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนใบต่อต้น และขนาดปลีโดยเฉลี่ยของผักกาดหอมห่อที่ทดสอบ ณ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ในช่วงฤดูฝน

สิ่งทดลอง	จำนวนใบต่อต้น			ขนาดของปลี	
	ไม่เข้าปลี	เข้าปลี	รวม	กว้าง	ยาว
A ₀	21.08	11.15 ^a	33.13	10.78	13.25
A ₁	20.40	7.73 ^a	28.13	10.85	14.20
ผลต่าง	ns	*	-	ns	ns
% CV	12.44	20.04	-	6.01	20.57
B ₀	23.27	14.85 ^a	38.12	11.00	13.12
B ₁	19.41	8.69 ^a	28.10	10.98	13.62
B ₂	19.62	7.30 ^a	26.92	10.85	15.43
B ₃	22.10	7.28 ^b	29.38	10.42	12.92
ผลต่าง	ns	**	-	ns	ns
% CV	12.44	20.04	-	6.01	20.57
A ₀ B ₀	24.37	11.97 ^a	36.34	11.07	13.27
A ₀ B ₁	19.20	9.02 ^a	28.22	10.73	13.82
A ₀ B ₂	19.73	7.27 ^a	27.00	10.90	13.37
A ₀ B ₃	23.90	7.07 ^a	30.97	10.40	12.93
A ₁ B ₀	22.17	7.73 ^b	29.90	10.93	12.97
A ₁ B ₁	19.63	8.37 ^b	28.00	11.23	13.43
A ₁ B ₂	19.50	7.33 ^b	26.83	10.80	17.50
A ₁ B ₃	20.30	7.50 ^b	27.80	10.43	12.90
ผลต่าง	ns	**	-	ns	ns
% CV	12.44	20.04	-	6.01	20.57

หมายเหตุ : ns = ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

* = แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

** = แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนใบต่อดัน และขนาดปลีโดยเฉลี่ยของผักกาดหอมห่อที่ทดสอบ ณ ศูนย์
พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ ในช่วงฤดูฝน

สิ่งทดลอง	จำนวนใบต่อดัน			ขนาดของปลี	
	ไม่เข้าปลี	เข้าปลี	รวม	กว้าง	ยาว
A ₀	19.42	12.63	32.05	14.96	15.67 ^a
A ₁	20.41	11.99	32.40	15.09	16.92 ^b
ผลต่าง	ns	ns	-	ns	*
% CV	15.19	13.45	-	8.51	8.46
B ₀	19.27	12.58	31.85	14.02	16.03
B ₁	21.57	11.97	33.54	15.77	17.04
B ₂	18.00	13.12	31.12	13.99	15.11
B ₃	20.82	11.58	32.40	14.78	16.89
ผลต่าง	ns	ns	-	ns	ns
% CV	15.19	13.45	-	8.51	8.46
A ₀ B ₀	19.40	13.67	33.07	13.53	16.51
A ₀ B ₁	20.00	12.27	32.27	15.77	15.33
A ₀ B ₂	16.57	13.73	30.30	13.53	14.57
A ₀ B ₃	21.70	11.37	33.07	13.95	16.42
A ₁ B ₀	19.13	12.00	31.13	14.50	15.92
A ₁ B ₁	23.13	11.67	34.80	15.78	18.75
A ₁ B ₂	19.43	12.50	31.93	14.45	15.65
A ₁ B ₃	19.93	11.80	31.73	15.62	17.37
ผลต่าง	ns	ns	-	ns	ns
% CV	15.19	13.45	-	8.51	8.46

หมายเหตุ : ns = ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

* = แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างสายพันธุ์กับการให้สารแล้ว พบว่าที่ศูนย์ฯ หุ่นหลวง พันธุ์ Fame ที่ไม่ได้รับสาร (Control) ให้จำนวนใบที่ไม่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 24.37 ใบต่อต้น รองลงมาคือพันธุ์ Fame ที่ได้รับสารอัตรา 30 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 23.90 ใบต่อต้น และต่ำสุดคือพันธุ์ Fame ที่ได้รับสาร 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ส่วนที่ศูนย์ฯแม่แฮ พันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับสารอัตรา 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้จำนวนใบที่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ย สูงสุดเท่ากับ 23.13 ใบต่อต้น รองลงมาคือพันธุ์ Fame ที่ได้รับสารอัตรา 30 และ 10 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 21.70 และ 20.00 ใบต่อต้นตามลำดับ และต่ำสุดคือพันธุ์ Fame ที่ได้รับสาร 20 CC/น้ำ 20 ลิตร

ส่วนจำนวนใบที่เข้าปลีต่อต้นนั้น เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มสายพันธุ์ที่ศูนย์ฯ หุ่นหลวง แตกต่างกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4) โดยพันธุ์ Fame ให้จำนวนใบที่เข้าปลีต่อต้น โดยเฉลี่ยสูงกว่าพันธุ์ MJDK#1 คือเท่ากับ 11.33 และ 7.73 ใบต่อต้น ส่วนที่ศูนย์ฯแม่แฮไม่ แตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 5) และพันธุ์ Fame ให้จำนวนใบที่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงกว่า พันธุ์ MJDK#1 ด้วยคือเท่ากับ 12.63 และ 11.99 ใบต่อต้นตามลำดับ หากพิจารณาเฉพาะกลุ่ม การให้สารแคลเซียม-โบรอนแล้ว จะเห็นว่าที่ศูนย์ฯ หุ่นหลวงจะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ (ตารางที่ 4) โดยการไม่ให้สารเลย (Control) ให้จำนวนใบที่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 14.85 ใบต่อต้น รองลงมาคือการให้สารอัตรา 10, 20 และ 30 CC/น้ำ 20 ลิตร ส่วนที่ศูนย์ฯแม่ แฮพบว่าไม่แตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 5) โดยการให้สารอัตรา 20 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ จำนวนใบต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 13.12 ใบต่อต้น รองลงมาคือการไม่ใส่สารเลย (Control) ถ้าพิจารณาด้านความสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างพันธุ์กับระดับความเข้มข้นของสารแคลเซียม- โบรอน พบว่าที่ศูนย์ฯ หุ่นหลวงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเชิงทางสถิติ (ตารางที่ 4) โดยพันธุ์ Fame ที่ไม่ได้รับสารเลย (Control) ให้จำนวนใบที่เข้าปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 11.97 ใบ ต่อต้น รองลงมาคือพันธุ์ Fame และ MJDK#1 ที่ได้รับสาร 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ต่ำสุดคือพันธุ์ Fame ที่ได้รับสาร 30 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 7.07 ใบต่อต้น ส่วนที่ศูนย์ฯแม่แฮนั้นไม่แตกต่าง กันทางสถิติ (ตารางที่ 5) โดยพันธุ์ Fame ที่ได้รับสาร 20 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้จำนวนใบที่เข้า ปลีต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 13.73 ใบต่อต้น รองลงมาคือพันธุ์ Fame ที่ไม่ได้รับสาร (Control) ต่ำสุดคือพันธุ์ Fame ที่ได้รับสาร 30 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 11.37 ใบต่อต้น

จำนวนใบทั้งหมดต่อต้นโดยเฉลี่ย ในส่วนของกลุ่มสายพันธุ์พบว่าที่ศูนย์ฯ หุ่นหลวง พันธุ์ Fame ให้จำนวนใบทั้งหมดต่อต้นสูงกว่าพันธุ์ MJDK#1 คือเท่ากับ 33.13 และ 28.13 ใบ ต่อต้นตามลำดับ ส่วนที่ศูนย์ฯแม่แฮ พบว่าพันธุ์ MJDK#1 ให้จำนวนใบทั้งหมดต่อต้นสูงกว่า พันธุ์ Fame คือเท่ากับ 32.40 และ 32.05 ใบต่อต้นตามลำดับ หากพิจารณาที่กลุ่มการให้สารแล้ว

ที่ศูนย์ฯทุ่งหลวงพบว่าการไม่ให้สาร (Control) ให้จำนวนใบทั้งหมดต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 38.12 ใบต่อต้น รองลงมาคือการให้สาร 30 และ 10 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 29.38 และ 28.10 ใบต่อต้นตามลำดับ แต่ที่ศูนย์ฯแม่แฮ การให้สาร 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้จำนวนใบทั้งหมดต่อต้นโดยเฉลี่ยเท่ากับ 33.54 ใบต่อต้น รองลงมาคือการให้สาร 30 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 32.40 ใบต่อต้น เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างสายพันธุ์กับการให้สารแล้วพบว่า ที่ศูนย์ฯทุ่งหลวงการไม่ให้สาร (Control) กับพันธุ์ Fame จะให้จำนวนใบทั้งหมดต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 36.34 ใบต่อต้น รองลงมาคือพันธุ์ Fame ที่ได้รับสาร 30 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 30.97 ใบต่อต้น และต่ำสุดคือพันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับสาร 20 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 26.83 ใบต่อต้น ส่วนที่ศูนย์ฯแม่แฮพบว่าพันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับสารอัตรา 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้จำนวนใบทั้งหมดต่อต้นโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 34.80 ใบต่อต้น รองลงมาคือพันธุ์ Fame ที่ไม่ได้รับสาร (Control) กับที่ได้รับสารอัตรา 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้จำนวนใบทั้งหมดต่อต้นโดยเฉลี่ยเท่ากับ 33.07 ใบต่อต้น และต่ำสุดคือพันธุ์ Fame ที่ได้รับสาร 20 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 30.30 ใบต่อต้น

2.2 ขนาดของปลี

จากการนำผลค่าพหุคูณข้อ 2 ด้วยพันธุ์มาปลูกทดสอบ และพันสารเคลือบ-ไบรอนในอัตราความเข้มข้นระดับต่างกันที่ศูนย์ฯทุ่งหลวงและแม่แฮ พิจารณาด้านกว้างของปลีพบว่าไม่มีผลทั้ง 2 พื้นที่ เพราะไม่แตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 4 และ 5) หากพิจารณาเฉพาะกลุ่มพันธุ์แล้ว พบว่าพันธุ์ MJDK#1 มีขนาดความกว้างของปลีโดยเฉลี่ยสูงสุดกว่าทั้ง 2 พื้นที่คือ เท่ากับ 10.85 และ 15.09 ซม. พันธุ์ Fame เท่ากับ 10.78 และ 14.96 ซม. ตามลำดับ แต่เมื่อนำระดับความเข้มข้นของการให้สารมาพิจารณาพบว่าที่ศูนย์ฯทุ่งหลวง การไม่พ่นสาร (Control) ทำให้มีขนาดความกว้างของปลีโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 11.00 ซม. รองลงมาคือการพ่นสารอัตรา 10, 20 และ 30 CC/น้ำ 20 ลิตร ส่วนที่ศูนย์ฯแม่แฮการพ่นสารอัตรา 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ขนาดความกว้างของปลีโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 15.77 ซม. รองลงมาคือการพ่นสารอัตรา 30 CC/น้ำ 20 ลิตร หากพิจารณาด้านความสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างสายพันธุ์กับระดับความเข้มข้นของสารที่ให้แล้ว จะพบว่าพันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับการพ่นสารอัตรา 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ขนาดความกว้างของปลีโดยเฉลี่ยสูงสุดทั้ง 2 พื้นที่ เท่ากับ 11.23 และ 15.78 ซม. ตามลำดับ รองลงมาคือพันธุ์ Fame ที่ปลูกที่ศูนย์ฯทุ่งหลวงซึ่งไม่ได้รับสาร (control) เท่ากับ 11.07 ซม. และที่ปลูกที่ศูนย์ฯแม่แฮซึ่งได้รับสารอัตรา 10 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 15.77 ซม.

ส่วนในด้านความยาวของปลีนั้น ปรากฏว่าระดับความเข้มข้นของสารไม่มีผลต่อความยาวของปลีฝักภาคหอมห่อทุกพันธุ์ที่ปลูกที่ศูนย์ฯทุ่งหลวง เพราะไม่แตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 4) เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มพันธุ์พบว่าพันธุ์ MJDK#1 ให้ความยาวของปลีโดยเฉลี่ยสูงกว่าพันธุ์ Fame คือเท่ากับ 14.20 และ 13.25 ซม. ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเฉพาะระดับความเข้มข้นของสารที่พ่น พบว่าการพ่นสารอัตรา 20 CC/น้ำ 20 ลิตร จะทำให้ฝักภาคหอมห่อมีความยาวของปลีโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 15.43 ซม. รองลงมาคือการพ่นสารอัตรา 10 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 13.62 ซม. หากพิจารณาความสัมพันธ์ร่วมกัน (Interaction) ระหว่างสายพันธุ์กับความเข้มข้นของสารแล้ว พบว่าพันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับสารอัตรา 20 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ความยาวของปลีโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 17.50 ซม. รองลงมาคือพันธุ์ Fame ที่ได้รับสารอัตรา 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ซึ่งมีความยาวของปลีโดยเฉลี่ยเท่ากับ 13.82 ซม. แต่สำหรับที่ศูนย์ฯแม่เฒ่า นั้น ปรากฏว่ามีผลในด้านกลุ่มสายพันธุ์เพราะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 5) โดยพันธุ์ MJDK#1 มีความยาวของปลีโดยเฉลี่ยสูงกว่าพันธุ์ Fame คือ เท่ากับ 16.92 และ 15.60 ซม. ตามลำดับ ส่วนด้านระดับความเข้มข้นของสารไม่แตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 5) โดยการพ่นสารอัตรา 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ความยาวของปลีโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 17.04 ซม. รองลงมาเป็นการพ่นสารอัตรา 30 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 16.85 ซม. ถ้าพิจารณาความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างสายพันธุ์กับระดับความเข้มข้นของสาร (Interaction) จะเห็นว่าไม่มีผลเพราะไม่แตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 5) แต่พันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับสารอัตรา 10 CC/น้ำ 20 ลิตร จะให้ความยาวของปลีโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 18.75 ซม. รองลงมาคือพันธุ์เดียวกันที่ได้รับสารอัตรา 30 CC/น้ำ 20 ลิตร มีความยาวของปลีโดยเฉลี่ยเท่ากับ 17.37 ซม.

2.3 ผลผลิต

ในการนำเอาฝักภาคหอมห่อ 2 สายพันธุ์มาปลูกทดสอบใน 2 พื้นที่ และพ่นสารแคลเซียม-โบรอน ที่ระดับความเข้มข้นต่างกัน ผลปรากฏว่าไม่มีผลต่อผลผลิตทั้งก่อนและหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยที่ศูนย์ฯทุ่งหลวงเพราะไม่แตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 6) แต่ถ้าพิจารณาเฉพาะกลุ่มสายพันธุ์จะเห็นว่าพันธุ์ Fame ให้ผลผลิตทั้งก่อนและหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงกว่าพันธุ์ MJDK#1 คือเท่ากับ 231.63 และ 168.73 กรัม/ต้น หรือ 3,706.08 และ 2,699.68 กก./ไร่ ในด้านระดับความเข้มข้นของสารที่ต่างกันนั้น พบว่าการให้สารที่อัตรา 30 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ผลผลิตก่อนตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 277.35 กรัม/ต้น หรือ 4,437.60 กก./ไร่ รองลงมาคือการไม่ให้สาร (Control) เท่ากับ 236.17 กรัม/ต้น หรือ 3,778.72 กก./ไร่ ซึ่งการไม่ให้สาร (Control) จะทำให้ผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 175.42 กรัม/ต้น หรือ 2,806.72 กก./ไร่ รองลงมาคือ

การให้สารอัตรา 30 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 167.58 กรัม/ต้น หรือ 2,681.28 กก./ไร่ เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ (Interaction) ของทั้ง 2 ปัจจัยแล้ว จะพบว่าพันธุ์ Fame ที่ไม่ได้รับการพ่นสาร (Control) ให้ผลผลิตก่อนตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 249.33 กรัม/ต้น หรือ 3,989.28 กก./ไร่ รองลงมาคือพันธุ์เดียวกันแต่ได้รับสาร 10 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 241.59 กรัม/ต้น หรือ 3,865.44 กก./ไร่ ส่วนผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยนั้น พันธุ์ Fame ที่ได้รับสาร 30 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้สูงสุดเท่ากับ 191.17 กรัม/ต้น หรือ 3,058.72 กก./ไร่ รองลงมาคือพันธุ์เดียวกันแต่ไม่ได้รับสาร (Control) เท่ากับ 190.33 กรัม/ต้น หรือ 3,045.28 กก./ไร่ สำหรับการทดสอบที่ศูนย์ฯ แม่แฮนั้นมีผลบางส่วน แต่ในส่วนของการผสมผสานพันธุ์ไม่มีผลแตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 6) เพราะทำให้ผลผลิตทั้งก่อนและหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน โดยพันธุ์ MJDK#1 ให้ผลผลิตทั้งก่อนและหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงกว่าพันธุ์ Fame คือเท่ากับ 571.39 และ 362.83 กรัม/ต้น หรือ 9,142.24 และ 5,805.28 กก./ไร่ ตามลำดับ แต่ในส่วนของการเพิ่มขึ้นของสารแคดเมียม-โบรอนที่ให้ต่างกันนั้น พบว่าไม่มีผลต่อผลผลิตก่อนตัดแต่งโดยเฉลี่ย แต่มีผลต่อผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยคือทำให้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 6) โดยการพ่นสารอัตรา 30 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 420.83 กรัม/ต้น หรือ 6,733.28 กก./ไร่ รองลงมาคือการให้สารอัตรา 10 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 372.03 กรัม/ต้น หรือ 5,933.28 กก./ไร่ ส่วนในด้านความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ปัจจัย (Interaction) นั้น แม้จะไม่แตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 6) แต่พันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับสารอัตรา 30 CC/น้ำ 20 ลิตร ก็ให้ผลผลิตทั้งก่อนและหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 702.30 และ 442.33 กรัม/ต้น หรือ 11,236.80 และ 7,077.28 กก./ไร่ รองลงมาคือพันธุ์เดียวกันที่ได้รับสารอัตรา 10 CC/น้ำ 20 ลิตร เท่ากับ 615.20 และ 412.00 กรัม/ต้น หรือ 9,843.20 และ 6,592.00 กก./ไร่ ตามลำดับ

โครงการทดลอง

ตารางที่ 6 แสดงผลผลิตผักกาดหอมห่อโดยเฉลี่ยที่ทดสอบ ณ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง
ทุ่งหลวงและแม่แฮ ในช่วงฤดูฝน

สิ่งทดลอง	ศูนย์ฯทุ่งหลวง				ศูนย์ฯแม่แฮ			
	ก่อนตัดแต่ง		หลังตัดแต่ง		ก่อนตัดแต่ง		หลังตัดแต่ง	
	ก/ตัน	กก./ไร่	ก/ตัน	กก./ไร่	ก/ตัน	กก./ไร่	ก/ตัน	กก./ไร่
A ₀	231.63	3,706.08	168.73	2,099.68	525.67	8,410.72	321.29	5,140.64
A ₁	211.72	3,387.52	146.81	2,349.28	571.39	9,142.24	362.83	5,805.28
ผลต่าง	ns	-	ns	-	ns	-	ns	-
%CV	13.17	-	17.86	-	23.93	-	24.11	-
B ₀	236.17	3,778.72	175.47	2,806.72	500.20	8,003.20	289.17 ^b	4,626.72
B ₁	230.13	3,682.08	151.30	2,420.80	571.42	9,142.72	372.08 ^{ab}	5,953.28
B ₂	193.05	3,088.80	136.83	2,189.28	473.33	7,573.28	286.17 ^b	4,578.72
B ₃	277.35	4,437.60	167.38	2,681.28	649.17	10,386.72	420.83 ^a	6,733.28
ผลต่าง	ns	-	ns	-	ns	-	*	-
%CV	13.17	-	17.86	-	23.93	-	24.11	-
A ₀ B ₀	249.33	3,989.28	190.33	3,045.28	520.30	8,484.80	286.33	4,581.28
A ₀ B ₁	241.59	3,865.44	159.10	2,513.60	527.70	8,443.20	332.17	5,314.72
A ₀ B ₂	184.77	2,954.32	136.33	2,181.28	448.70	7,179.20	267.33	4,277.28
A ₀ B ₃	250.83	4,013.28	191.17	3,058.72	596.00	9,536.00	399.33	6,389.28
A ₁ B ₀	223.00	3,568.00	160.50	2,568.00	470.10	7,521.00	292.00	4,672.00
A ₁ B ₁	218.67	3,498.72	145.50	2,328.00	615.20	9,843.20	412.00	6,592.00
A ₁ B ₂	201.33	3,221.28	137.33	2,197.28	498.00	7,968.00	305.00	4,880.00
A ₁ B ₃	203.87	3,261.92	144.00	2,304.00	702.30	11,368.00	442.33	7,077.28
ผลต่าง	ns	-	ns	-	ns	-	ns	-
%CV	13.17	-	17.86	-	23.93	-	24.11	-

หมายเหตุ : ns = ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

* = แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเกี่ยวกับความเข้มข้นของแคลเซียม-โบรอนระดับต่างๆ ต่อการเจริญเติบโตและการเกิดโรคปลายใบไหม้ในผักกาดหอมห่อพันธุ์ Fame และ MJDK#1 ณ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวงและแม่ฮ่องสอนฤดูแล้ง และฤดูฝนในครั้งนี้ พอสรุปได้ดังนี้

การทดสอบในฤดูแล้ง ผักกาดหอมห่อทั้ง 2 สายพันธุ์ที่นำมาทดสอบทั้ง 2 แห่งไม่แสดงอาการขาดแคลเซียม (Ca) จึงไม่สามารถสรุปได้ว่าทั้งรพ่นสารแคลเซียมแคลเซียม-โบรอนอัตราเท่าใดจึงจะเหมาะสม และไม่ทำให้ผักกาดหอมห่อแสดงอาการขาดธาตุแคลเซียม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในดินทดสอบทั้ง 2 แห่งมีธาตุแคลเซียม เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของผักกาดหอมห่อ (ตารางที่ 7) รวมทั้งไม่ทำให้การเจริญเติบโต เช่น จำนวนใบต่อดัน ขนาดใบ และผลผลิตไม่แตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 1-3) อย่างไรก็ตามหากพิจารณาผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยของผักกาดหอมห่อแต่ละสายพันธุ์แล้ว พบว่าที่ศูนย์ทุ่งหลวงกลุ่มผักกาดหอมห่อพันธุ์ Fame ทั้งที่ได้รับสารและไม่ได้รับสารให้ผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มพันธุ์ MJDK#1 โดยพันธุ์ Fame ที่ได้รับสาร 10 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงสุดถึง 2,779.84 กก./ไร่ ขณะที่พันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับสาร 20 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงสุดในกลุ่มเท่ากับ 2,286.56 กก./ไร่ ที่ศูนย์แม่ฮ่องสอนสายพันธุ์ MJDK#1 กลับให้ผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มสายพันธุ์ Fame โดยพันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับสาร 20 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 5,012.80 กก./ไร่ ขณะที่พันธุ์ Fame ที่ได้รับสาร 20 CC/น้ำ 20 ลิตรเช่นกัน ให้ผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงในกลุ่มเท่ากับ 3,839.52 กก./ไร่

การทดสอบในฤดูฝน ผักกาดหอมห่อทั้ง 2 สายพันธุ์ที่นำมาทดสอบทั้ง 2 แห่งไม่แสดงอาการขาดธาตุแคลเซียม เช่นเดียวกับการทดสอบในฤดูแล้ง ทั้งนี้อาจเนื่องจากเหตุผลเช่นเดียวกัน (ตารางที่ 7) รวมทั้งยังทำให้การเจริญเติบโต และการให้ผลผลิตไม่แตกต่างกันทางสถิติอีกด้วย (ตารางที่ 4-6) หากพิจารณาเฉพาะผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยแล้ว พบว่าที่ศูนย์ทุ่งหลวงกลุ่มสายพันธุ์ Fame ให้ผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงกว่าสายพันธุ์ MJDK#1 เช่นเดียวกัน โดยพันธุ์ Fame ที่ได้รับสาร 30 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3,058.72 กก./ไร่ ส่วนพันธุ์ MJDK#1 ที่ไม่ได้รับสาร (Control) ให้ผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงสุดในกลุ่มเท่ากับ 2,568.00 กก./ไร่ ที่ศูนย์แม่ฮ่องสอนพันธุ์ MJDK#1 ก็ให้ผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงกว่าพันธุ์ Fame เช่นเดียวกัน โดยพันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับสาร 30 CC/น้ำ 20 ลิตร ให้ผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 7,077.28 กก./ไร่ พันธุ์ MJDK#1 ที่ได้รับสาร 30 CC/น้ำ 20 ลิตรเช่นกัน ให้ผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงสุดในกลุ่มเท่ากับ 6,389.28 กก./ไร่

ข้อเสนอแนะ ในการทดสอบเกี่ยวกับการขาดธาตุอาหาร เช่น ธาตุแคลเซียม (Ca) ควรทดสอบในดินที่ขาดแคลเซียม จริงๆ จะได้เห็นอาการของโรคปลายใบไหม้ (Tipburn) ของผักกาดหอมห่อเกิดขึ้น โดยเฉพาะในแปลงที่ไม่ได้พ่นสารแคลเซียม-โบรอน (Control) ถึงจะไปตรวจสอบว่าการพ่นสารแคลเซียม-โบรอนในแต่ละความเข้มข้นว่าระดับใดที่สามารถป้องกันการเกิดโรคปลายใบไหม้ของผักกาดหอมห่อได้ ดังนั้นควรมีการทดสอบใหม่ตามที่เสนอ สำหรับผลการทดสอบครั้งนี้พอจะสังเกตได้ว่าที่ศูนย์ฯทุ่งหลวง ไม่ว่าจะเป็นการทดสอบในฤดูแล้งหรือฤดูฝน ผักกาดหอมห่อพันธุ์ Fame (ภาพที่ 1 และ 2) จะมีการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงกว่าพันธุ์ MJDK#1 ยังได้รับสารแคลเซียม-โบรอนเข้าไปอีกก็จะทำให้ผลผลิตสูงขึ้น แต่ในทางกลับกันที่ศูนย์แม่แฮพันธุ์ MJDK#1 (ภาพที่ 3 และ 4) กลับมีการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตหลังตัดแต่งโดยเฉลี่ยสูงกว่าพันธุ์ Fame หากได้รับสารแคลเซียม-โบรอนเพิ่มอีกก็จะได้ผลผลิตสูงขึ้นไปอีก ดังนั้นจึงขอแนะนำให้เกษตรกรในพื้นที่ศูนย์ฯทุ่งหลวงหรือศูนย์ฯอื่นที่มีสภาพภูมิประเทศ และภูมิอากาศคล้ายกัน (ตารางที่ 7 และ 8) ควรปลูกผักกาดหอมห่อพันธุ์ Fame และเกษตรกรที่ศูนย์แม่แฮหรือศูนย์ฯอื่นที่มีสภาพภูมิประเทศ และภูมิอากาศคล้ายกัน (ตารางที่ 7 และ 8) ควรเลือกปลูกพันธุ์ MJDK#1 ก็จะทำให้ประสบผลสำเร็จในการปลูกผักกาดหอมห่อในแต่ละพื้นที่ได้

โครงการหลวง

ตารางที่ 7 แสดงรายการวิเคราะห์ดินในแปลงทดสอบที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง
และแม่แฮ

รายการ	ศูนย์ทุ่งหลวง	ศูนย์แม่แฮ(1)*	ศูนย์แม่แฮ(2)*
pH	5.28	7.00	4.72
O.M. (%)	1.40	5.55	3.60
N. (%)	0.07	0.27	0.18
Ava.P. (ppm)	279.00	127.00	73.17
K (ppm)	310.00	646.00	421.00
Ca (ppm)	728.00	3,920.00	596.00
Mg (ppm)	58.00	365.00	71.00
Zn (ppm)	2.73	3.81	1.95
Mn (ppm)	20.00	35.00	75.00
Fe (ppm)	46.00	118.00	44.00
Cu (ppm)	1.19	2.75	0.95

หมายเหตุ : ศูนย์แม่แฮ (1) - แปลงทดสอบในฤดูแล้ง

ศูนย์แม่แฮ (2) - แปลงทดสอบในฤดูฝน

หน่วยงานวิเคราะห์ : ภาควิชาทรัพยากรดินและสิ่งแวดล้อม คณะศิลปกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ. เชียงใหม่

โครงการหลวง

ตารางที่ 8 แสดงอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์โดยเฉลี่ยรวมทั้งปริมาณน้ำฝน ในแต่ละเดือนที่ทำการทดลอง ที่ศูนย์ฯทุ่งหลวง และแม่แอ

เดือน/พ.ศ.	อุณหภูมิ (°C)			% ความชื้น	ปริมาณน้ำฝน
	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	สัมพัทธ์	(มม.)
ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง					
ม.ค./50	24.83	9.61	17.22	87.00	0
ก.พ./50	26.54	10.46	18.50	87.00	0
มี.ค./50	31.47	13.82	22.65	83.00	0
เม.ย./50	31.63	17.52	24.58	67.00	62.40
พ.ค./50	26.08	18.71	22.40	84.00	621.40
มิ.ย./50	27.60	19.77	23.69	85.00	170.80
ก.ค./50	25.97	19.61	22.79	85.00	55.00
ส.ค./50	26.37	19.39	22.88	85.00	204.20
ก.ย./50	26.45	18.97	22.71	89.00	270.00
ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แอ					
ม.ค./50	25.24	9.11	17.18	86.00	0
ก.พ./50	27.44	10.43	18.96	87.00	0
มี.ค./50	30.42	12.61	21.52	85.00	0
เม.ย./50	30.18	17.42	23.80	89.00	51.10
พ.ค./50	24.08	19.13	21.61	89.00	378.90
มิ.ย./50	26.62	19.97	23.30	89.00	210.60
ก.ค./50	25.24	19.03	22.14	89.00	46.40
ส.ค./50	24.38	19.43	21.91	89.00	207.23
ก.ย./50	24.41	18.89	21.65	89.00	227.70

ที่มา : - สถานีตรวจอากาศของศูนย์ฯทุ่งหลวง ต.แม่วิน อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่
(ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 960 ม.)
- สถานีตรวจอากาศของศูนย์ฯแม่แอ ต.แม่นาจร อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
(ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 1,200 ม.)

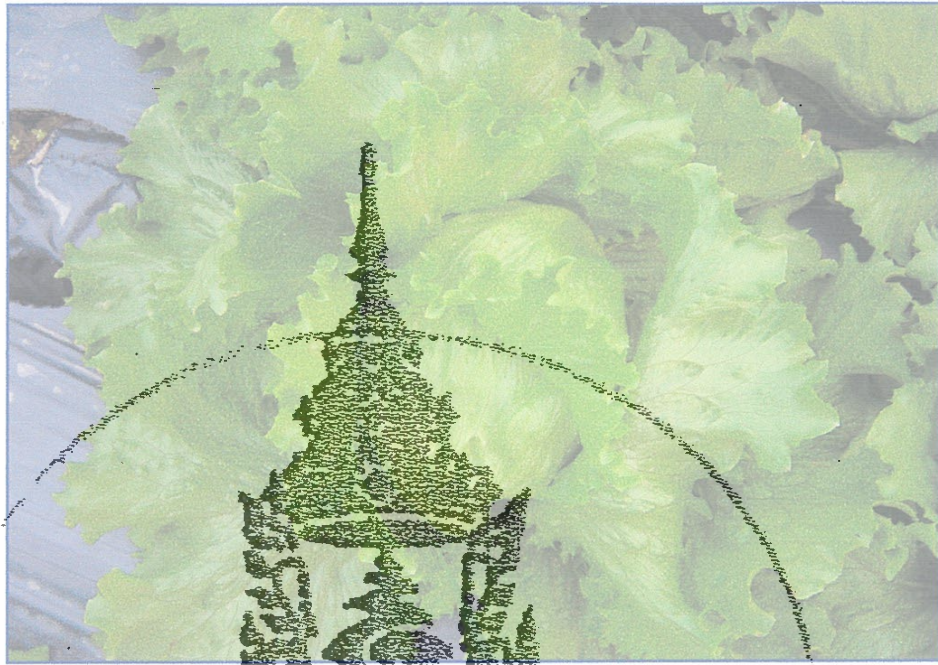

ภาพที่ 1 แสดงลักษณะที่กำลังเจริญเติบโตเต็มที่ของผักกาดหอมห่อพันธุ์ Fame

ภาพที่ 2 แสดงลักษณะหัวปลีของผักกาดหอมห่อพันธุ์ Fame

ภาพที่ 3 แสดงลักษณะที่กำลังเจริญเติบโตเต็มที่ของฝักกาดหอมห่อพันธุ์ MJDK#1

ภาพที่ 2 แสดงลักษณะหัวปลีของฝักกาดหอมห่อพันธุ์ MJDK#1

เอกสารอ้างอิง

นิพนธ์ ไชยมงคล, 2543. ฐานข้อมูลใยผักแมงโจ้. [http : // www.agri – prod.mju.ac.th / web – veg / plantlist / lettuce.html](http://www.agri-prod.mju.ac.th/web-veg/plantlist/lettuce.html) (วันที่ 1 มี.ค. 2551)

สุนทร เรืองเกษม, 2540. ผักกาดหอมขาว. ผักกินใบ. มปศ. กรุงเทพฯ หน้า 59 – 70.

